

متن پیاده سازی شده جلسه پنجاه و سوم سال سوم درس خارج اصول مباحث قطع و ظن - 29 دی 1387

بسم الله الرحمن الرحيم

مستحضرید که دیروز با کلامی آشنا شدیم که در بحث بسیار تاثیر گذار بود؛ مرحوم روحانی معتقد بود اخباری را که مرحوم شیخ و امثال ایشان برای حجیت خبر واحد ذکر می کنند نادرست است و نمی شود از این اخبار حجیت را فهمید.

ملاحظات استاد بر کلام مرحوم روحانی

استاد: ما نظر نهایی خود را در بخش تحقیق می گوئیم اما اجمالاً عرض کنم که ملاحظاتی به کلام ایشان وارد است. ملاحظه اول: بلاخره ما نفهمیدیم اگر کسی مدتی با یک نفر معاشرت داشته باشد و احساس کند که چنین شخصی دروغ نمی گوید آیا به قول چنین شخصی یقین می کند یا به اطمینان می رسد؛ منتقی الاصول گاهی تعبیر به یقین دارد گاهی به اطمینان ... اگر مراد ایشان یقین باشد حرف ایشان درست است چرا که ما از خبر واحدی که یقین آور باشد صحبت نمی کنیم اما اگر اطمینان باشد مرتبط با بحث ما می شود چرا که گاه از خبر واحد اطمینان حاصل می شود. (محل بحث ما جایی است که خبر، متواتر و یقینی نیست اما جایی که خبر ظن بیاورد یا اطمینان بیاورد یا راوی خبر ثقة باشد یا خبر موثق باشد و... داخل در بحث است)

ملاحظه دوم: ایشان می فرماید وقتی امام علیه السلام می فرماید جایز نیست تشکیک کنید در آنچه ثقات ما مطرح می کنند مراد اخبار یقینی را گوید ما به ایشان عرض می کنیم اگر امام علیه السلام به طور کلی صنف علما یا محدثین و... را تایید کنند مثلاً بفرمایند در اخبار ثقات ما تشکیک نکنید و... از کجای این کلام برمی آید که اخبار این ها یقینی است!؛

ملاحظه سوم: ایشان تصریح می کند که اخبار علاجیه از اینکه دلالت کند بر حجیت خبر واحد، اجنبی است چرا که اخبار علاجیه می گوید در تعارض اخباری که حجت است چکار کنید نمی گوید که خبر واحد حجت است. استاد پاسخ می دهند: یکی از اخبار علاجیه این است که شخص خدمت امام علیه السلام می رسد و می گوید دو نفر خبر آورده اند و... امام علیه السلام فرمود نگاه کن بین کدامشان اصدق است اورع است و.. امام علیه السلام اول صفت راوی را مطرح کرده اند. یا در موثقه سماعه دارد دو خبر آمده نمی گوید دو خبر متواتر و قطعی! اصلاً محال است شما دو خبر متواتر متعارض پیدا کنید؛ حتی تعارض اخبار محفوف به قرینه نیز خیلی اندک است. پس به نظر می رسد در اخبار علاجیه نیز از اخبار واحد بحث می شود نه متواتر و محفوف به قرینه بلکه قبول داریم که این اخبار صراحتاً برای بیان حجیت خبر واحد نیامده اند شیخ انصاری هم نمی خواهد چنین ادعای کند بلکه می گوئیم از اطلاق اخبار، لسان اخبار و.. حجیت خبر واحد را می شود فهمید. ملاحظه چهارم: ایشان فرمود این اخبار بر فرض خبر واحد را شامل شود اخبار بی واسطه را شامل می شود نه با واسطه ... این حرف بر مبنای این است که کلام غیر معصوم حجت نیست و لذا این اخبار تاثیر خاصی برای ما ندارد.

استاد می فرماید: این مبنا، مبنای ضعیفی است گرچه امروزه به حد شهرت رسیده است؛ به نظر ما ثابت نشده که نظر مشهور این باشد که در موضوعات شهادت دو نفر لازم باشد بلکه به نظر ما هم در اخبار غیر مالی خبر یک ثقة که اطمینان آور باشد کفایت می کند و در اخبار مالی هم خبر دو ثقة یا یک ثقة به همراه قسم کفایت می کند و لذا کارشناسی پلیس، پزشک قانونی و.. همین که ثقة باشد کفایت می کند.

استاد: به هر دلیلی آقایان که می گویند خبر واحد حجت است فرقی بین خبر با واسطه و بی واسطه نمی گذارند؛ به نظر ما جای که واسطه سه یا چهارتاست کسی شک نمی کند.

نتیجه: علی الحساب فهمیدیم که اشکالات مرحوم روحانی به شیخ انصاری وارد نیست اما انشالله در مرحله تحقیق مفصل بیان

می کنیم.

بیان روایات

فَنَقُولُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

باید ببینیم چقدر می شود از روایات استفاده کرد؛ در کتاب مرحوم آقای بروجردی (جامع احادیث شیعه، کتابی است که به صورت گروهی تحت اشراف آقای بروجردی نوشته شده است و تقطیعاتی که در وسائل الشیعه بوده را مرتفع کرده است، از ویژگی های دیگر این کتاب این است که به قرآن استناد می کند و این رویه در وسائل الشیعه نیست) در قسمت مقدمه اش بابی دارد که حجیت اخبار ثقات را مطرح می کند و 126 روایت را نقل می کند البته در مقدمه اش نوشته 133 روایت و لذا در یکی از جلسات بنده طبق شمارشی که مقدمه بیان کرده عرض کردم و به اشتباه افتادم؛ مرحوم صاحب وسائل در جلد 18 وسائل یا جلد 27 وسائل (طبق 30 جلدی ها) بابی را با عنوان وجوب عمل به احادیث پیامبر و ائمه علیهم السلام، بابی را با عنوان وجوه جمع بین اخبار متعارض، بابی را با عنوان وجوب رجوع قضات به احادیث معصومین علیهم السلام ذکر می کند نسبت به باب اول 88 روایت ذکر می کند در دومی 48 و در سومی هم 48 روایت ذکر می کند قریب به 184 روایت را ایشان ذکر می کنند؛ البته شک نکنید که خیلی از این روایات نسبت به بحث مانحن فیہ اجنبی است اما بسیاری از این روایات ارتباط دارد مخصوصاً 126 روایتی که جامع الاحادیث آورده است با حجیت خبر آحاد تناسب دارد.

استاد: دوستان ما از سیره رفتاری پیامبر و ائمه علیهم السلام می توانیم حجیت خبر واحد را استفاده کنیم به طور مثال وقتی پیامبر امیرالمومنین علیه السلام را تبلیغ فرستاد این تبلیغ که گروهی نبود همچنین وقتی معاذ را فرستادند یا دیگران اینها را که پیامبر صلی الله علیه و آله به صورت گروهی نمی فرستاد بلکه به تنهایی می رفتند (مرحوم شیخ انصاری و دیگران از سنت رفتاری ائمه علیهم السلام استفاده نکردند) یا جریان وکالت از سوی امام کاظم علیه السلام و سایر ائمه علیهم السلام شاید بتوان حجیت خبر واحد را استفاده کرد.

و الحمد لله رب العالمین